

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Ковалевич Б.В.

магістр,

*ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОНЛАЙН-МЕДІА

Сьогодні питання правового регулювання засобів масової інформації в Україні є надзвичайно актуальним. Насамперед, це пов'язано із роллю ЗМІ в сучасному суспільстві та їхнім впливом на ключові політичні події. Наразі саме провідні ЗМІ формують інформаційний порядок денний країни. Із розвитком мережі Інтернет веб-ресурси поволі займають свою нішу в новинному просторі світу. Інтернет-ресурси можна розглядати як медіа-середовище, аналогічне телебаченню, радіо та пресі. В Україні нараховується близько 23 мільйонів інтернет-користувачів [1], які активно користуються онлайн-ресурсами, у тому числі онлайн-медіа. Тому питання регулювання таких ЗМІ набуває дедалі гострішого характеру.

Перша за все, слід зазначити, що загалом діяльність ЗМІ в Україні регулює низка законів, зокрема Конституція України, Закони України «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про державну таємницю», «Про інформаційні агентства». Однак, коли мова йде про онлайн-медіа, то чинне законодавство не містить навіть точного визначення поняття, яке відповідає засобам масової інформації в мережі Інтернет, оскільки наразі медіа-сфера регулюється законами, прийнятими переважно в середині 90-х років.

Розглядаючи питання регулювання інформаційних веб-ресурсів, потрібно чітко розуміти неможливість поширення на діяльність онлайн-медіа існуючих правових норм в інформаційній сфері без внесення

відповідних змін. Насамперед, це зумовлено особливостями онлайн-технологій загалом і мережі Інтернет зокрема, а саме [2, с. 32]:

- транскордонний характер розміщення і використання інформаційних продуктів, які знаходяться на веб-сайтах;
- відносну або абсолютну анонімність авторів, що розміщують інформацію;
- мультимедійний характер подання інформації (використання фото-, аудіо та відеоконтенту);
- інтерактивність (можливість активного інформаційного обміну споживача інформації з її джерелом);
- різну державну юрисдикцію учасників інформаційних відносин, що реалізуються за допомогою Інтернет-технологій через розміщення серверів у різних країнах світу;
- легкість трансформації, виправлення і видалення інформаційних продуктів, розміщених на веб-сайтах;
- складність визначення часу розміщення інформації на веб-сайтах або її подальшої трансформації та видалення.

Також на відміну від традиційних ЗМІ, онлайн-медіа вирізняються оперативністю розповсюдження інформації. Тоді як телерадіокомпанії та друковані видання відбирають ключову інформацію для новинних блоків, онлайн-медіа мають змогу публікувати до кількох сотень новин щодня. Завдяки такій швидкості оновлення онлайн-медіа використовуються як джерело інформації для традиційних ЗМІ. Проте через низьку культуру журналістики, яка, на жаль, є наразі звичним явищем в українському медіа-просторі, розміщену на веб-ресурсах недостовірну інформацію часто поширюють традиційні ЗМІ з посиланням на відповідне джерело в мережі. У зв'язку з цим авторів таких матеріалів неможливо притягнути до відповідальності відповідно до статті 67 Закону України «Про телебачення та радіомовлення», а честь, гідність і ділову репутацію осіб немає можливості захистити правовими засобами.

У зв'язку з цим актуалізується питання реєстрації онлайн-медіа, завдяки якій на них починають розповсюджуватися норми чинного законодавства в інформаційній сфері й вони починають нести відповідальність за поширення недостовірної інформації на рівні з

традиційними ЗМІ. Адже відомо, що неодмінною умовою діяльності друкованих засобів масової інформації є їхня державна реєстрація (стаття 11 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»), а для здійснення телерадіомовлення необхідно отримати відповідну ліцензію (стаття 23 Закону України «Про телебачення і радіомовлення»). У випадку порушення законодавства відповідна реєстрація може бути скасована, а ліцензія – анульована. Втім, статус, порядок створення та засади діяльності онлайн-медіа безпосередньо не регламентуються жодними законами чи нормативно-правовими актами [3].

Але незважаючи на потребу в регламентації діяльності онлайн-медіа, багато правників притримуються думки, що реєстрація онлайн-медіа має залишатися добровільною. Власники подібних ресурсів мають самі розуміти, що завдяки подібній легалізації працівники онлайн-медіа матимуть повноцінний статус журналістів, а на самі видання будуть поширюватися права та обов'язки засобів масової інформації. Водночас, якщо держава буде вимагати обов'язкову реєстрації всіх українських онлайн-медіа, встановлюючи у випадку відмови обмеження щодо їхньої діяльності, то такі дії вважатимуться спробою поширити державний контроль над інформаційною діяльністю, включно із цензурою [4, с. 20].

Подібної думки притримуються і сучасні українські законотворці. Серед останніх зрушень у цьому напрямку – внесений до Верховної Ради України проект Закону України «Про медіа». Однією з позитивних рис законопроекту є чітке визначення поняття онлайн-медіа [5]. Так, онлайн-медіа – це медіа, що поширює інформацію у текстовій, аудіо, візуальній чи іншій формі у електронному (цифровому) вигляді за допомогою мережі Інтернет, у тому числі з використанням програмного забезпечення та пристроїв для інтерактивних масових комунікацій, крім аудіовізуальних медіа. Хоча Законом не передбачено обов'язкової реєстрації таких медіа, проте відповідно до частини четвертої статті 38 Закону суб'єкти у сфері онлайн-медіа зобов'язані оприлюднювати та регулярно оновлювати на своєму веб-сайті такі вихідні дані, як офіційна назва онлайн-медіа; поштова адреса, телефон, адреса електронної пошти суб'єкта; ідентифікатор онлайн-медіа в Реєстрі у випадку реєстрації.

Це має дозволити відслідкувати власника ресурсу й вирішити проблему територіальної юрисдикції. Крім того, Законом передбачено порядок спростування неправдивої інформації (частина дванадцята статті 44 Закону), а також розглядається питання притягнення онлайн-медіа до відповідальності за порушення національного законодавства.

Хоча законопроект намагається вирішити певні проблеми, які наразі існують у сфері онлайн-медіа, в ньому є певні недоліки. Зокрема, в ньому чітко не розглядаються аспекти, пов'язані з можливим оперативним видаленням й редагуванням інформації на веб-ресурсах і легкістю їхнього закриття у випадку відсутності офіційної реєстрації, а також можливістю зазначення неправдивих вихідних даних. Водночас потрібно дотримуватися балансу між виправданим контролем за діяльністю медіа та цензурою.

Отже, незважаючи на позитивні зрушення у сфері регулювання онлайн-медіа в Україні та розробку відповідних законопроектів, досі залишається актуальним уточнення таких норм відповідно до всіх особливостей функціонування веб-ресурсів і вимог щодо свободи слова.

Список використаних джерел:

1. В Україні значно виросла інтернет-пенетрація. Дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://inau.ua/news/v-ukrayini-znachno-vyroslo-internet-penetraciya>
2. Баранов О.А. Правове регулювання ЗМІ, що використовують інтернет-технології / О.А. Баранов // Правова інформатика. – 2012. – № 2(34). – С. 28–38.
3. Правове регулювання «інтернет – засобів масової інформації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_24640
4. Романов Р. Інтернет в Україні в контексті відносин людини, суспільства та держави / Р. Романов // Свобода висловлювань і приватність. – 2002. – № 3. – С. 4–20.
5. Проект Закону «Про медіа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67812